

Haveforeninger i Gladsaxe

Indhold

Smørmosens forhistorie	3
Haverne på modsatte side	4
En haveforening tager form	6
Kolonihaver og arbejderbevægelsen	8
En helt unik haveforening	9
Kolonihavetiden	9
Toiletforhold	10
Ind i varmen, men hvordan?	11
En havevurdering i kreds IV	13
Marketenderierne	16
Fælleshuse, pligtarbejde og nyanskaffelser	17
Den flotteste have	18
Et par sjove historier	20
Kolonihavebrug anno 2007	21
Økologi	21
Husdyrhold	22
Vejenes storhed og fald	23
De nye haveejere	24
Flere regler	26
Nye og gamle huse	26
Kilder	30

Forsidefoto:

Kolonihaverne rummer utroligt mange fine og sjove detaljer. Vandpumpen her har aldrig været i brug i 4. juli 1917. Ejeren, Gunnar Nielsen, fandt den under en Olsen-bande-optagelse i Helsingør. Først bad han pumpens herre om lov til at købe den, men det kunne han ikke give tilladelse til, for konen var så vældig glad for pumpen. Så spurgte Gunnar konen selv og fik ”ja”, fordi han arbejdede som filmmand for Nordisk Film. Så pumpen blev hans for 50 kroner og har siden stået på Lærkevej 119.

Haveforeninger i Gladsaxe

Af: Eva Molin, Gladsaxe Byarkiv

Kolonihaver er ikke noget nyt fænomen. Allerede i middelalderen havde mange af storbyernes borgere jordlodder udenfor voldene, hvor de dyrkede grøntsager. I slutningen af 1800-tallet opstod begrebet ”fatighaver”, som også var kolonihaver, men underlagt fattigforsorgen. Den allerførste haveforening uden forbindelse med fattigvæsenet blev oprettet i 1884, og derefter spredte ideen sig hurtigt til alle landets store byer. Og især københavnernes elskede den nye kolonihavebevægelse.

De københavnske havekolonier lå et godt stykke udenfor voldene ved Emdrup, Utterslev, Brønshøj, Husum, Vanløse og Valby. Der eksisterer stadig kolonihaver i København, men mange er med tiden flyttet længere ud ”på landet”, efterhånden som det københavnske vejnet blev udvidet. Da kolonihaverne i efterkrigstiden mest var for de mindst pengestærke befolkningsgrupper, rykkede kolonihaverne stadig ikke udenfor rimelig cykelafstand. For eksempel rykkede haveforeningen (herefter forkortet til H/F) 4. juli 1917 ud til Klausdalsbrovej, da Lersø Park Allé skulle udvides i begyndelsen af 1950’erne, og H/F Fælles Eje, som oprindeligt lå i Guldbergsgade på indre Nørrebro, måtte vige for boligkarréer i 1947

og rykkede ligeledes til Klausdalsbrovej. I dag er situationen en noget anden, og Københavns Kommune har seriøst overvejet at anlægge kolonihaver for byens borgere så langt borte som i Holbæk.

I Gladsaxe Kommune findes der i dag 12 forskellige kolonihaveforeninger. Tre er foreningsejede, én er privat og resten ligger på kommunaltejet jord, der er udlejet til Kolonihaveforbundet.

Smørmosens forhistorie

I 1919 købte Aktieselskabet Søgården den gamle gård af samme navn, som lå på Klausdalsbrovej 164. Aktieselskabet ønskede at udstykke jorden, men salget gik trægt. Først i 1922 blev de første parceller solgt, og i 1924 gik aktieselskabet fallit, så resterne af Søgårds jorder inklusive bygninger kom på tvangsauktion. Så hengik et par årtier, førend der atter skete noget i området. I 1947 stiftede Gladsaxe Almennyttige Boligselskab afdelingen Søgård, og i 1951 stod en række boliger klar.

I 1956 købte Udvalget til anskaffelse af jord til indeklemte husmænd en lod af Søgård, nemlig matrikel 6a Gladsaxe By og Sogn. Her blev andelshaveforeningen (forkortes herefter som A/H) Smørmosen anlagt. Officielt overtog A/H Smørmosen dog først jorden den 20. november 1958.

Søgårds marker ved Klausdalsbrovej omkring 1943.

Haverne på modsatte side

På modsatte side af Klausdalsbrovej lå Egegård og Tornehøjgård med store marker. Allerede i 1943 blev en del af Tornehøjgårds jord eksproprieret til motorvej, og to år senere var det meste af den øvrige jord købt af Gladsaxe Kommune. Gladsaxe Kommune købte en del jord i området for at sikre sig arealer, der kunne anvendes til bymæssig bebyggelse i fremtiden!

Omkring 1970 var der faktisk så seriøse overvejelser i gang, omkring udnyttelsen af Tornehøjgårds jorder til 500 boliger, at man nåede helt frem til en arkitektkonkurrence! I 1976 overvejede kommunen atter, om den skulle gentegne lejekontrakten med Kolonihaveforbundet. Gentegningen skulle finde sted i 1977, og på det tidspunkt var kommunen noget træt af kolonihavefolket, som uafledelig klagede over dårlige veje og ikke mindst parkeringsforhold for de biler, der efterhånden havde erstattet cyklerne.

Det endte dog med at kommunen gentegnede kontrakten.

Den første lejekontrakt mellem Gladsaxe Kommune og Kolonihaveforbundet blev underskrevet i 1947. Her blev de kommunaltejede dele af Tornehøjgårds jorder udlagt til haveforeningerne Tornhøj, Skrænten, Fælles Eje og Samvirke. Alle disse haver fik indgang fra Klausdalsbrovej, som på dette tidspunkt lå meget højere end i dag. Klausdalsbrovej blev gravet ned, da tyskerne i 1943 påbegyndte den motorringvej, som skulle gøre det nemt at flytte rundt på de tyske tropper.

H/F Skrænten er den mindste af de almindelige haveforeninger med sine kun 52 haver. Den bestod oprindeligt af nyttehaver med huse/skure på maksimalt 4 kvadratmeter, haverne blev dengang regnet for en del af haveforeningen Tornhøj og blev kaldt Lille Tornhøj. På Tornhøjs jorder lå også primært små skure på den tid. Laden, der i dag er Skræntens fælleshus, var kommunalt ejet. Laden måtte vendes, da Klausdalsbrovej blev gravet ned. Når man går en tur i Skrænten, ser det ud til, at det indtil videre er én af de haveforeninger, der har undergået færrest forandringer i form af nye, præfabrikerede huse. Den haveforening, der i dag har allerflest gamle huse fra 1940'erne og 50'erne, er dog Mosehøj, som har indgang fra Sydmarken.

Også Egegårds jorder blev købt af Gladsaxe Kommune med henblik på senere bymæssig bebyggelse. Dette skete i 1949. Kommunen og Kolonihaveforbundet valgte at udlægge stykket mellem de øvrige haveforeninger og motorvejen til endnu en haveforening. Det blev haveforeningen 4. juli 1917, som fik lov at rykke ind på om-

rådet. Denne haveforening var oprettet i Lersøparken, men da Lersø Park Allé skulle udvides, måtte husene rives ned eller flyttes. De huse, som var relativt nye på det tidspunkt, blev alle flyttet ud til den nye adresse på Klausdalsbrovej. De første år af 4. julis liv på Klausdalsbrovej gik der stadig kvæg fra Egegård og græssede mellem den spredte bebyggelse, og en af haveejerne, en dame, som havde prøvet at malke tidligere, fik speciel tilladelse til at malke køerne, hvis nogle i haveforeningen stod og manglede mælk.

Endnu én haveforening har indgang fra Klausdalsbrovej. Det er Andelshavefor-

eningen Mirabelle, der blev udskilt af A/H Carl Niensens Minde i 1943, hvor man gik i gang med at anlægge motorvejen. Mirabelle ligger ligesom Carl Niensens Minde på jord, der blev udstykket fra Toftegård i 1942. Carl Niensens Minde har indgang fra Gladsaxe Møllevej, men da den nye motorvej blev en realitet, kom den til at gå lige gennem Carl Niensens Minde. Derfor måtte en del haver lade livet, og tilbage stod en lille klynge huse, som pludselig lå på den gale side af motorvejen. Mirabelle startede således med 60 haver, og da Vejdirektoratet siden har eksproprieret yderligere fire til vejudvidelser, er haveforeningen den

Huset på Lærkevej 149 er et af de ældste i haveforeningen 4. juli 1917. Det stammer fra 1947, og blandt byggematerialerne kan man genkende de små, hårde brædder fra datidens sildekasser og brædder fra gamle skibsvrag, som kan genkendes på, at der står navne fra andre verdensdele på træet. Anette Degn Beck købte huset omkring 1997, efter at have stået på venteliste i 1½ år. Det første, hun gjorde, var at ændre husets farve fra svensk-rød til solgul.

næstmindste, almindelige haveforening i Gladsaxe. For at komme til Mirabelle må man først gå eller køre gennem H/F 4. juli 1917. Også Mirabelle havde kommunen på et tidspunkt vilde planer med. En arkitekt ved navn Anne Marie Rubin tegnede et forslag til et bilist-warehus, som skulle ligge på Mirabelles jord.

En haveforening tager form

Den nye haveforening i Smørmosen blev inddelt i 139 jordlodder á cirka 480 kvadratmeter. Foreningen ejede og ejer jorden,

mens husene er folks private ejendom. Med andre ord, der var og er tale om en andelsforening.

De kommunaltejede haveforeninger blev inddelt i noget mindre lodder på cirka 400 kvadratmeter stykket. Kommunen udlejer jorden til Kolonihaveforbundet, der igen udlejer til de enkelte haveforeninger, men systemet er ellers det samme, altså at haveforeningen udlejer en lille jordlod, mens huset på jordlodden er privat ejendom. Der ligger 925 kolonihaver i dag på kommunaltejet jord i Gladsaxe. Før i tiden

I 1946 købte kredsformand Jørgen Fritsches forældre et cirka 4 kvadratmeter stort hønsehus. Det stod på havelod 16 i foreningen Tornhøj. Her byggede Fritsches forældre et hus af gamle tobakskasser på 12 kvadratmeter. Tobakskasserne var lavet af jerntræ, det er en helt speciel, meget hård træsort, som selv i fugt og under vand har en holdbarhed på mellem 50 og 100 år. Det oprindelige hus har naturligvis fået tilbygninger i årenes løb, og har i dag den tilladte størrelse på 50 kvadratmeter. Huset ejes i dag af Jørgen Fritsches søster Ulla.

"Slottet" på Bellisvej 122 ejes af Jens Juhl og Sølva Falgren. Det oprindelige hus fra 1958 blev bygget af Holger Jensen. Han byggede huset af træ fra "Sunlight"-kasser og tættnede med aviser. I dag er aviserne erstattet med ny isolering, og Sunlight-brædderne er dækket med nye brædder, men det oprindelige hus er der stadig.

blev lejekontrakterne forhandlet for typisk 20 eller 30 år ad gangen, men med kolonihaveloven fra år 2001 blev samtlige haver gjort permanente.

De ældste huse fra slutningen af 1940'erne var typisk på højst 20 kvadratmeter. Køkkenerne bestod af en bordplade og var på maksimalt fire kvadratmeter. I 1956 måtte husene i kolonihaverne dog være på op til 35 kvadratmeter. Og fordi der stadig var mangel på byggematerialer efter 2. verdenskrig, var der også en regel for husene, der sagde, at byggematerialerne til kolonihavehusene skulle være genbrugsmaterialer. Jens Juhl, den nuværende formand for A/H Smørmosen, arbejdede hos

General Motors. Her ankom de usamlede biler i store træcontainere, og når containerne var tømte, blev de omhyggeligt skilt ad og meget ofte brugt af medarbejderne til at bygge netop kolonihavehuse med. Medarbejderne var skrevet op til træcontainerne i op til 1½ år, men når containerne så endelig lå pænt adskilt, stillede firmaet til gengæld chauffør og lastbil til rådighed for den heldige, nye ejer af brædderne, så træet blev kørt helt derud, hvor det skulle bruges til det nye hus. Et andet yndet byggemateriale var sildekasser. Under og efter 2. verdenskrig blev der konsumeret kolossale mængder sild i de danske hjem. Det var billig og nærende kost. Sildene kunne

købes kassevis for næsten ingen penge, og kasserne blev i stor stil genbrugt i de nye, små kolonihavehuse.

Kolonihaver og arbejderbevægelsen

Kolonihavebevægelsen var en del af den danske arbejderbevægelse og tæt knyttet til Socialdemokratiet. Det ses tydeligt allerede i nogle af haveforeningernes navne, såsom Samvirke og Fælles Eje. Arbejderne fra de mange fabrikker, der til daglig boede i storbyernes lejekaserner, fik her en billig mulighed for at få frisk luft og en have, hvor egne grøntsager ikke bare kunne, men faktisk skulle, dyrkes. I dag er der ingen krav om, at havelejerne skal dyrke frugt og grønt, og langt det meste af havejorden bruges i

dag udelukkende som prydhave, men ikke desto mindre har de fleste stadig et større eller mindre stykke af deres jord udlagt til egentlig nyttehave.

I dag er det ikke noget krav, at folk skal være arbejdere og komme fra en lejlighed, hvis de ønsker en kolonihave. Men arbejderbevægelsens spor er ikke desto mindre stadig tydelige i både små og store sammenhænge. I Kolonihaveforbundets sangbog, som mange foreninger bruger ved fællessang-aftener, står således "Når man ser et rødt flag smælde", og blandt de ældste kolonihavefolk er faglærte håndværkere som murere, smede, brolæggere og bagere stadig solidt repræsenterede.

Denne vandpost står i baghaven til huset "Hos mor Lise" i Haveforeningen Mirabelle, havenummer 58. Familien Svendsen lejede haven i 1943 og byggede et hus på cirka 15 kvadratmeter på grunden. Her boede far, mor og syv børn hele sommeren. De havde en primus til madlavning, og al vask foregik ved denne vandpost. Vaskefadet er af nyere dato, men det gamle vaskefad eksisterer endnu. Haven er i øvrigt den oftest præmierede have i Mirabelle med hele fem ærespræmier. Iris og Frank Svendsen har omdannet baghaven til en slags japansk minihave med guldfiskedam, vandsten og faconklippede buske – helt fantastisk. Huset med diverse tilbygninger og overdækket terrasse nærmer sig i dag de 60 kvadratmeter.

Vue ud over "Whiskybæltet" i Fælles Eje, 2007.

En helt unik haveforening

På Signalvej ligger en helt speciel haveforening, der hedder Signalhaverne. Signalhaverne består af 22 nyttehaver, som lå på Forsvarets, altså Statens, jord. Hver have er på 200 kvadratmeter, altså halvt så stor som en almindelig, kommunal have. Jørgen Fritsche og Signalhavernes bestyrelse slog sig sammen og besluttede at forsøge at få haveforeningen anerkendt under Kolonihaveforbundet, fordi de så samtidig ville komme ind under loven, så haverne ikke umiddelbart kunne eksproprieres. Det lykkedes at få Signalhaverne indrulleret i Kolonihaveforbundet under en dertil indrettet, helt ny betegnelse: Minihaver! I minihaverne må man ikke overnatte, og der må ikke stå skure på mere end højst fire kvadratmeter. Da Forsvaret var nødt til at ekspropriere Signalhaverne for at bygge nyt

på området, blev haverne flyttet længere ned ad samme vej til en kommunaltejet grund, og kommunen indgik lejekontrakt med Kolonihaveforbundet. Signalhaverne har siden 1. maj 2007 ligget på kommunal jord.

Kolonihavetiden

Det er tilladt at bo fast i sin kolonihave fra 1. april til 1. oktober hvert år. I praksis flytter mange af de garvede ud ved påsketid – uanset hvornår påsken falder – og flytter hjem omkring efterårsferien. Højsæsonen for fastboende haveejere er dog tiden fra 1. juli til 14. august, men alle haveforeninger har en kerne af fortrinsvis ældre lejere, der bor der hele sæsonen.

I haveforeningen Fælles Eje er der opstået en række haver, der i daglig tale går under betegnelsen "Whiskybæltet".

”Whiskybæltet” strækker sig fra Dalen og ned til bunden af haveforeningen. Her er mange af haverne og dermed også husene lidt større end i resten af haveforeningen, og i denne del af haven er det normalt, at såvel unge som ældre havelejere flytter ud ved sæsonstart og forbliver der til haveforeningen officielt lukkes af for vinteren. Folk i ”Whiskybæltet” har ydermere den fordel, at de bor tættest på de fælles brusebade og toiletter. Den største have i ”Whiskybæltet” er på hele 1268 kvadratmeter. Huset er bygget i schweizisk stil og ligger ned mod Kagsåen. Det blev vurderet og solgt i 2006 for 150.000 kroner.

Toiletforhold

I en deklARATION, som Gladsaxe Kommune og Kolonihaveforbundet underskrev i 1997, står der, at ”vandklosetter må ikke installeres på den enkelte havelod”, og nogle af haveforeningerne, for eksempel Fælles Eje, har skærpet reglerne så vidt, at heller ikke eget bad må forefindes i husene, fordi der er indrettet nydelige, fælles toiletter og brusekabiner.

Men ét er teori, noget andet praksis! Haveforeningerne byder på alle slags lokummer. I praksis har rigtig mange havelejere nemlig indrettet bad og ikke mindst toilet i deres huse, og latrinen ryger ét og samme sted hen, nemlig ned til rabarberne.

Billedet her fra 1954 viser den indre gårdsplads bag Nordbakken 27 i H/F Fælles Eje, hvor der i skuret var indrettet brusebad. Udelukkende med koldt vand, forstås. Det er Leonore Andersen, som står i døren med sin cykel.

De fleste graver ganske enkelt et hul i egen have og tømmer latrintønden dér til fordel for blomster, rabarber og kål, men måske knapt så praktisk i forhold til grundvandet. I Smørmosen bruger de fleste separations-toiletter. Et separationstoilet skiller tykt og tyndt, sådan at urin ryger i én tank og afføring i en anden. Den kompost, havelejerne får ud af det, skal officielt hældes i en fælles tank, men bruges også her ganske ofte til gødning i haverne.

I dag er det ifølge ét cirkulære ulovligt at bruge menneskelig afføring (fækalier, som det hedder i kolonihavesprog) som gødning i kolonihaverne. I deklARATIONEN fra 1997 forpligter haveforeningerne under Koloni-

Moderne badeværelse med toilet og brusebad i et privat hjem i Haveforeningen Mirabelle. Her har familien valgt en løsning med nedgravet kugletank, som tømmes af en slamsuger med cirka to års mellemrum. En løsning som Gladsaxe Kommune ikke bifalder, da mange kugletanke bliver utætte efter relativt få tømnings. Det er kun i Andels-haveforeningen Carl Nielsens Minde, der er givet dispensation til kugletanke i større stil.

haveforbundet sig derfor til at indrette bad og toiletter på niveau med campingpladsernes i løbet af en årrække, ligesom det er ønskeligt at alle foreningerne får vaskeri.

I flere tilfælde er dette som sagt allerede sket, og i de øvrige foreninger er der indrettet huse, hvor man kan komme af med sin latrin på lovlig vis, men for mange kan det være næsten uoverkommeligt at trille lokummerne op til fælleshusene for at tømme, og den nemmeste løsning bliver derfor et dybt hul i egen have. De formastelige skal dog undgå kemikalier i deres lokummer, for det kan slå vegetationen ihjel! Et andet, ikke aflyst cirkulære fra 1945, har et andet syn på fækalier, og i nødens stund er det som regel dette cirkulære havefolkene henholder sig til.

Her vil nogle måske undre sig over, hvorfor der ikke er kloakeret på normal vis i haveforeningerne, men der er en god grund, og den hedder økonomi. Et er, at kloakering på foreningernes grund ville blive voldsomt - og for nogle ligefrem uoverstigeligt - dyr. Et forsigtigt skøn siger, at hver enkelt havelejer ville skulle af med mindst 100.000 kr., hvis der skulle kloakeres. Noget andet er, at kommunen skulle anlægge ikke blot stikledninger, men også pumpestationer for at få kloakvandet pumpet op til hovedledningerne i Klausdalsbrovej. Så også for kommunen ville kloakering blive uoverskueligt dyrt, især set i forhold til udnyttelsesgraden af haverne, som jo er lukket af i vintermånederne.

Ind i varmen, men hvordan?

Mange klager over, at det er meget dyrt at købe en kolonihave i dag. I 1950'erne kostede en kolonihave, hvad der svarede til en faglært arbejders årsløn i to år! I de mange kommunaltejede haver sælges de fleste huse og haver i dag for en pris i omegnen af 150.000 kroner. Prisen afgøres efter vurdering af et tremandsudvalg nedsat af

Venteliste 2007

1	Anders S Nielsen	16	Torben Laugesen
2	Kjeld Nielsen	17	T H Rasmussen
3	Jesper Mortensen	18	Helene Johansen
4	Karina Gjellermand	19	Mart Fowle
5	Ninette Kristensen	20	Britte E Jensen
6	Irene Ehlers	21	Lie Valentin
7	Helle Løvborg	22	Christina E Hansen
8	Ellse Buschmann	23	Bjarke Christensen
9	Thom Johansen	24	Jutta Hansen
10	Hanne Rosendahl	25	Jeanne Hirsvang
11	Jesper Hinzmann	26	Lef Andersen
12	Camilla O Hansen	27	Jacob Houmøller
13	Benny Kolsted	28	Anja Jensen
14	Christina Larsen	29	Inge Thomsen
15	Martin Rasmussen	30	Kirsten Søgaard

NB: Løben Skovs Igen den første onsdag i April 2008 kl 19:00
Ilf samvirke

Venteliste fra haveforening Samvirke, 2007.

Nogle huse går i arv. Her ses Sønderbakken 133 i H/F Fælles Eje, som blev bygget af den nuværende ejer, Finn Larsens, svigerforældre i 1948 og er dermed ét af foreningens ældste. Huset har siden fået navnet "Fruens Vilje".

Kolonihaveforbundet. Andelshaverne har deres egne vurderingsudvalg, men også de er godkendt af Kolonihaveforbundet. Andelshaverne sælges generelt lidt dyrere end haverne direkte under Kolonihaveforbundet. I Smørmosen ligger gennemsnitsprisen på omkring 200.000 kroner, mens Mirabelles haver ligger på omkring 250.000 kroner, og Carl Nielsens Mindes haver er lige nummeret dyrere med priser omkring 300.000 kroner. I vurderingen indgår hus, have og løsøre. Hvis huset er af nyere dato eller særlig flot, kan det sælges for en højere pris, men det er stadig tremandsudvalget, der fastsætter salgsprisen, og den pris kan ikke fraviges.

Til gengæld kan det være svært at komme ind i en kolonihaveforening. I langt de fleste både kommunale og andelsbaserede haver, har husejeren lov til selv at sælge sit hus udenom eventuelle ventelister. Altså når vurderingsudvalget har været forbi og fastsætte prisen! Ventetiden på en have er på mellem fem og ti år, og i nogle haveforeninger, som f.eks Smørmosen, er der slet ingen officiel venteliste, fordi samtlige handler går til familie, venner eller bekendte. Så uanset om man ønsker en kommunal have eller en andelshave, er det godt at kende nogen, der kender nogen.

Det er også et slet skjult faktum, at nogle haver handles med betydelige summer under bordet. Det skønnes dog ikke at være noget stort problem i Gladsaxes haveforeninger, og opdages det, at en ny lejer har betalt penge under bordet, opsiges lejemålet med øjeblikkeligt varsel, ligesom der indgives politianmeldelse.

Ind imellem bliver havelejere opsagt pga. misligholdelse af hus og have, manglende betalinger eller måske gentagne overtrædelser af reglerne omkring husdyrhold. Disse haver går ofte til en fra ventelisten.

En havevurdering i kreds IV

Efter dommen, afsagt af Højesteret d. 14. september 2007, skal alle kolonihaver sælges til en fast vurderingspris.

Den 28. august 2007 var et vurderingsudvalg bestående af Henning Scheuer fra H/F Klausdalsbro, Poul Kellit fra A/H Carl Nielsens Minde og Jørgen Fritsche fra A/H Mirabelle på hårdt arbejde. Dagen startede med to havevurderinger i Herlev, og fortsatte med en vurdering af huset og haven på Begoniavej 18 i H/F Samvirke i Gladsaxe.

Poul Kellit i gang med målebåndet i haven på Begoniavej 18.

En havevurdering tager omkring 1½ time, og kommer omkring samtlige forhold og detaljer omkring det hus og den have, der skal sælges. Vurderingerne foregår ikke ens over hele landet i øjeblikket. Såmænd ikke engang helt ens overalt i kreds 4, men Kolonihaveforbundets formand for Kreds 4, Jørgen Fritsche, har taget initiativ til at få lavet egentlige vurderingsskemaer. Disse bruges i dag i langt de fleste af haveforeningerne i Gladsaxe og Herlev, og der er tale om, at de gennemarbejdede skemaer skal udbredes til alle landets kolonihaveforeninger under Kolonihaveforbundet.

Begoniavej 18 viste sig at være et hus fra 1967, som sidst havde været handlet for 22

Begoniavej 18 i H/F Samvirke. Bygningen er af træ og indvendig beklædt med gipsplader. Udvendigt er træet forsynet med hønsenet og cement for at opnå den noprede overflade, som for et par årtier siden var allerhøjeste mode blandt husejere. Her på huset var overfladen helt intakt og meget vel vedligeholdt. Revner cementblandingen på væggen først, kan det give nogle gevaldige vandskader på træværket indenunder, hvis ikke skaderne udbedres meget hurtigt.

år siden. Det betød, at der ikke var tegninger eller andre papirer på huset, så efter en runde rundt om huset, gik den store, nøjagtige opmåling igang. Selve hovedhuset fra 1967 var på 21 kvadratmeter, men dertil kom en større antal overdækkede terrasser samt en carport og en toilettilbygning. Det samlede bebyggede areal kom op på hele 57 kvadratmeter, altså syv kvadratmeter mere end tilladt. Når et hus overskrider det tilladte antal kvadratmeter har Kolonihaveforbundet og Gladsaxe Kommune indgået en aftale om, at mindre overskridelser simpelthen ikke udløser penge, mens

bebyggelser på mere end 65 kvadratmeter indberettes til Bygge- og Miljøforvaltningen. I dette tilfælde fik husejeren altså penge for 50 af sine kvadratmeter.

I vurderingsansættelsen kan hovedhuset maksimalt udløse 3.311,52 kroner per kvadratmeter. Men huset falder i værdi år for år. I tilfældet Begoniavej fik husejeren 60% af maximumbeløbet for sit hovedhus, mens terrasserne udløste forskellige, differentierede summer alt efter byggeår, indvendig beklædning og udførelse. Den ene terrasse var f.eks bygget med for langt imellem de lægter, der bar taget, dvs det muligvis ville

bukke under for en dyne sne, mens de andre terrasser var i tip-top stand.

Også det indvendige, såkaldt nagelfaste, inventar blev vurderet. Nagelfaste ting i et hus er sådan noget som køkkenskabe, el- og vandinstallationer, toilet, bad eller en gulvbelægning af træ eller linoleum - ikke gulvtæpper. I Begoniavej 18 var der ikke bad, og der manglede en fedtbrønd til køkkenet. Det trak ikke fra, men havde de været i huset, var der omvendt blevet tale om en merværdi. Også løsøret vurderes, men en ny køber har ikke pligt til at købe det med.

Haven skulle også vurderes. I 2007 var

Her ses Henning Scheuer i fuld gang med de endelige beregninger af vurderingsprisen på Begoniavej 18.

der hele ti forskellige basistakster for haver. Fra 0 til 19,84 kroner per kvadratmeter. Her ser vurderingsmændene på, om der er køkkenhave, om der er avancerede bede eller planter, og hvor godt haven i det hele taget er holdt. En have behøver ikke at have bede, hvis kanter er klippet med en neglesaks for at udløse en pæn kvadratmeterpris, men omvendt skal den være så pæn, at en ny havelejer kan overtage uden at skulle gøre en masse. Frugttræer og -buske værdsættes også blandt havefolket generelt. Begoniavej 18 havde køkkenhave, masser af stauder og et kæmpestort birketræ, som måske nok henad vejen kunne blive et problem, fordi det kunne give skygge til naboerne. Et birketræ er i det hele taget ikke et have-træ, men et parktræ, det vokser kolossal hurtigt. Til gengæld kunne en hvilken som helst havelejer i Gladsaxe nok have ønsket et stort, frodigt birketræ i sin have i sommeren 2007, for et 10-15 meter højt birketræ kan suge op til 6-800 liter vand om dagen!

Den samlede vurderingspris for Begoniavej 18 blev på 104.664 kroner. Så høj pris fås ikke for alle haver med 40 år gamle huse på grunden, men her var tale om et usædvanligt velholdt hus, og en have, som en ny lejer kunne overtage helt uden problemer. Vurderingen kostede 950 kroner, som blev betalt kontant.

Sælgeren var glad for prisen, og kun ked af, at han ikke kunne sælge til sine venner, som meget gerne havde købt huset. Men her gælder "kors"-reglen. Man må gerne sælge sit hus selv, men kun til familie. Den lige linie nedad med børn, og tværstangen i korset dækker primært børnebørn. Venner og bekendte kan ikke købe udenom

Marketenderiet i H/F Fælles Eje i 2007. Alt er pænt og nydeligt, og det ses, at der har været én og samme ejer i omkring 16 år. Købmanden kunne fortælle, at sommeren 2007 var den værste, han nogen sinde havde oplevet, og hans helt nye kollega i 4. juli 1917 var fuldstændig enig. Med rekord meget regn dalede salget af både øl, cigaretter og is markant, for folk blev i stor stil hjemme i deres bylejligheder.

ventelisterne i de kommunaltejede haver under kreds 4.

Marketenderierne

De fleste af haveforeningerne har et hus, som tydeligvis har været marketenderi på ét eller andet tidspunkt, men som siden er ændret til anden fælles brug. Ordet marketenderi stammer fra Italien og betyder "en handlendes udsalgssted af drikkevarer og eventuelt madvarer". Ordet marketenderi er efterhånden erstattet af ord som "købmand" og "kiosk", men kolonihavefolket taler stadig om marketenderiet.

I dag er der marketenderi i Fælles Eje,

4. juli 1917 og Carl Nielsens Minde. Resten af marketenderierne er forlængst nedlagte, de fleste fordi de var urentable, men nogle også fordi der opstod en kedelig alkoholkultur omkring marketenderierne, hvor man ofte byggede en overdækket terrasse i forbindelse med marketenderiet, hvor folk kunne sidde og drikke en eller mange øl. Disse "knaster" på marketenderierne hedder i kolonihavesprog "pinden"! I Fælles Eje er der en "pind", mens en sådan har været ønsket i 4. juli 1917, hvor den dog blev nedstemt i erkendelse af, at alkoholproblemerne her er rigeligt store uden en "pind".

Marketenderierne åbner 1. april og luk-

ker 30. september, men højsæsonen varer kun i de seks uger fra 1. juli til 14. august, hvor der er industri- og skolesommerferie. Marketenderierne må officielt kun betjene de mennesker, der har have i den forening, hvor de ligger.

Det betyder f.eks., at marketenderen i Fælles Eje ikke må betjene folk med haver i Samvirke eller Skrænten. Årsagen til dette umiddelbart lidt spøjse fænomen er rent skatteteknisk og skal ikke forklares nærmere her, men marketenderen slipper billigere ved at forpligte sig til kun at sælge til haver i egen forening. Hvordan den regel nogensinde skulle kunne overholdes i praksis, det får stå hen i det uvisse. Kolonihaveforbundets officielle holdning til marketenderierne med tilhørende ”pinde” er, at de bør nedlægges.

Marketenderen eller købmanden har alt indenfor normale kioskvarer, men han har desuden et frostvaresortiment, så der i en snæver vending kan købes ind til et helt aftenmåltid, hvad enten man foretrækker en ovnklar løsning eller har tid og lyst til at gøre noget mere ud af måltidet. Nogle af marketenderne har desuden salg af frisk morgenbrød. Købmændenes arbejdsdag er lang. Åbningstiderne på hverdage er i Fælles Eje som følger: 7-12 og igen fra 14-19, mens der på lørdage, søndage og helligdage er åbent fra 7-19.

Fælleshuse, pligtarbejde og nyanskaffelser

At bo i haveforening er markant anderledes end at bo i sommerhus. I haveforeningerne har man mange fælles ting og arrangementer, ofte centreret omkring fælleshusene. I nogle af fælleshusene er der salg af øl og

vand. Det er der for eksempel i Andelshaverne Mirabelle og Smørmosen.

I Smørmosen har alle beboere nøgle og kan komme og købe øl og sodavand. Huset har plads til 72 siddende gæster, og mandag til fredag kan beboerne låne huset til private fester, mens det i alle weekender bruges af fællesskabet til f.eks. musikarrangementer, banko, petanque, pinsefrokost, Sct. Hansfest osv.

I Mirabelle er der åbent for salg af øl og vand om onsdagen til medlemsaftenerne. I Mirabelle er det skik og brug, at alle, der køber en øl eller vand, lægger et par kroner ekstra. De ekstra kroner sættes ind på en fælleskonto og benyttes f.eks. til nye legeredskaber på legepladsen, møbler i fælleshuset eller lignende. I øjeblikket spares der op til en ny gård til fælleshuset. I Mirabelle er der tradition for, at alle nyanskaffelser betales kontant, altså uden forudgående låneoptagelser i banken. Det kan de ekstra kroner i forbindelse med øl- og sodavandsalg naturligvis ikke finansiere, men der er sat bødetakster på alt såsom udeblivelse fra pligtarbejde, for sen betaling af leje, vand, m.m., overtrædelse af reglerne for haveaffald og så videre. Og eftersom folk i dag har en tendens til at sætte sig selv højere end fællesskabet, så er bødekasen en evig kilde til fornyelser i Mirabelle! Alene i 2006 indkom der 6.200 kroner til bødekasen fra de i alt 56 haveejere.

Alle haveforeninger har pligtarbejde, hvor enten en hel vejs beboere eller udvalgte haveejere bliver beordret til at yde en indsats for fællesskabet. Det kan være at fjerne ukrudt og affald fra vejområderne, rengøre fællestoiletterne eller køre affald til storskrald. Der er altid masser af fælles ar-

Legepladsen i Fælles Eje med den nye vippe, 2007.

bejde, der bør gøres. Stort set samtlige foreninger har i dag også bøder for udeblivelse fra pligtarbejdet, for især yngre mennesker finder det meget lidet attraktivt at skulle bruge en weekend på det, de betaler langt hellere en bøde for at slippe. I Mirabelle har man ikke afskaffet pligtarbejde, men i det daglige varetages mange opgaver af to, regulært aflønnede haveejere, der tager sig af henholdsvis gartneropgaver og alt, hvad der har med vandet at gøre.

Af særlige begivenheder kan nævnes den årlige fodboldkamp, hvor Fælles Eje spiller mod deltagere fra Skrånten og Samvirke. Fodboldfesterne finder sted på Kagsåens fodboldbane, og overskuddet fra salg af mad og drikke gik i 2006 til en ny vippe til 10.000 kroner i Fælles Eje.

Den flotteste have

Et særligt kolonihavearrangement er den årlige præmieuddeling for årets bedste have. Hvert år nomineres seks til tolv haver i de enkelte foreninger, og Kolonihaveforbundets havekonsulent, som pt. er chefgartneren fra Tivoli, afgør så, hvilke haver, der skal præmieres. De nominerede haveejere må hver vælge én, de mener, der skal præmieres året efter. Reglen siger dog, at ingen haveejere må præmieres oftere end hvert femte år. Det er forskelligt, hvor mange præmier, der uddeles i foreningerne. I Smørmosen uddeles der tre, mens Mirabelle har fire, hvoraf to præmier kommer fra Kolonihaveforbundet, og yderligere to præmier bekostes af haveforeningen selv.

Men også havepræmieringen har for-

Dahliavej 53 er én af Smørmosens oftest præmierede haver. Jens Juhl anslår, at havejerne har i hvert fald 4-5 diplomer.

skellige kår fra forening til forening. Selve nomineringen af haverne foregår efter nogenlunde samme system, som er godkendt af Kolonihaveforbundet. Men præmieudleveringen sker på meget forskellig vis. I nogle foreninger bliver præmien uddelt på den årlige generalforsamling. I andre foreninger bruger man af foreningens fælles penge og inviterer de nominerede til festmiddag på Herlev Kro, og i atter andre afholder

Alle kolonihaveforeningerne har præmiefester, hvor der overrækkes præmier for bedste have. I H/F 4. juli 1917 får vinderen et eksemplar af Kolonihaveforbundets sangbog, som uddeles sammen med et fint diplom og en bonboniere med chokolader, hvis man er dygtig og får haveforeningens flidspræmie.

bestyrelsen en fest for alle havelejerne i fælleshuset med tag-selv-bord og to gratis øl/vand pr. næse til de nominerede.

I Mirabelle starter den årlige præmieuddeling med levende musik sidst på eftermiddagen. Herefter indtager medlemmerne smørrebrød, som de enten har bestilt på forhånd eller selv medbringer hjemmefra. Hver halve time er der lodtrækning om diverse sponsorpræmier. Formanden for Mirabelle, Jørgen Fritsche, har et særligt talent for at få sponsorpræmier i hus. I 2006 sponserede Urania Cykler to spritnye cykler. Så uddeles ærespræmierne og diplomerne. For hver modtager af æresdiplomet sænkes foreningens fane højtideligt. Når præmieuddelingen er forbi, er der blomsterbanko, hver deltager har fem plader, og normalt går ingen hjem uden mindst fire-fem nye blomster til haven.

Et par sjove historier

I H/F 4. juli 1917 bor Anette Degn Beck. Hun hører ikke altid lige godt. En dag stod hun og snakkede med en ældre dame, som

havde boet i haveforeningen siden den rykkede til Gladsaxe. Damen fortalte, at der skam også havde boet kendte mennesker i foreningen. "Næh", udbød Anette, "Har der også boet kendte mennesker i mit hus?". Damen svarede: "Ja, her boede jo Weidekamp!" Anette var vældig stolt, tænk at Københavns overborgmester havde boet i hendes hus! En dag stod Anette og fortalte historien videre til en anden havelejer, da den ældre dame kom forbi og hørte Anettes version. Den ældre dame udbød: "Nej nej, ikke Weidekamp! Weidemann! Du ved, den kendte isenkræmmer fra Søborg!"

Også til et andet hus på Lærkevej i 4. juli 1917 er der knyttet gode historier. Huset ligger på Lærkevej 119, og det er flagknoppen, der er værd at bemærke. Den stammer fra TV-serien Huset på Christianshavn, det er faktisk vicevært Meyers gelænderkugle, der altid faldt ned, som i dag er udnævnt til flagknop! Gunnar Nielsen var ansat ved Nordisk Film i 40 år, det er derfor, knoppen er havnet her. Flagstangen er også på anden vis knyttet til Gunnar, som i haveforenin-

Trappestenen til Anette Degn Becks hus. Som det kan ses på billedet, kan den midterste del af flisen løftes. Anette og hendes børn og børnebørn fik megen god tid til at gå med at gætte på, hvad overborgmester Egon Weidekamp mon havde brugt hulrummet under stenen til. En absolut ikke socialdemokratisk svoger mente, at han nok havde begravet sin kone dernede... Indtil en anden dame en dag kom forbi, og fortalte, at det hul ikke havde været der, da hun og hendes forældre havde ejet huset, så muligvis er det en murer, som senere ejede huset, der lavede det støbte hul under stenen. Sikkert er det imidlertid, at det var datidens køleskab, ofte mest brugt til at holde mælk og øl køligt i.

gen kaldes Flag-Gunnar, og er mand for at hejse foreningens flag hver søndag, på helligdage og når folk ellers ytrer særlige ønsker. Særlige ønskers opfyldelse honoreres med seks øl til Flag-Gunnar.

Kolonihavebrug anno 2007

I dag bruges kolonihaver anderledes end i 1950'erne. De ældre i kolonihaveforeningerne har næsten alle nyttehaver med grøntsager, mens de unge mere er til blomster, frugttræer og græs. Gennemsnitsalderen er generelt faldende. For nogle år siden var den oppe omkring 63 i Smørmosen, men nu er den dalet til omkring 55, men der gøres også noget for at tiltrække de unge. I fælleshuset er der topmoderne vaskeri, foruden prima køkkenfaciliteter og lige i øjeblikket arbejdes der på at lave trådløs internetopkobling til samtlige husstande i haveforeningen.

De fleste haveforeninger har en legeplads, og heldigvis kommer der da også stadig flere børnefamilier til haveforeningerne. Kolonihaverne er ikke længere forbeholdt arbejdere. Erhvervsfordelingen i haverne afspejler generelt det omgivende samfund.

De unge bruger ofte haverne anderledes. De kommer mest i weekenderne, og bor der kun permanent i sommermånederne – som Sølva Falgren sagde: ”De er lidt mere kuldskære”. Men fordi der ikke er mere end 11,5 kilometer til Københavns Rådhusplads, ville selv børnefamilier godt kunne flytte ud, før skolernes sommerferie er startet, det er overkommeligt at køre børnene de relativt få, ekstra kilometer.

Solfanger i haveforeningen 4. juli 1917 på Lærkevej 119.

Økologi

En af de oprindelige grundtanker i kolonihavebevægelsen handlede om genbrug, økologi og miljøbevidsthed. Mange havefolk kombinerer miljøbevidstheden med god økonomi og bruger diverse former for alternativ opvarmning. I haveforeningerne er især varmepumper og solfangere det store hit. En varmepumpe består af en udedel og en indedel. Udedelen hænger på husmuren og oplagrer energi fra udeluften ved hjælp af en kompressor og en fordampere. Udedelen sender varmen via to tynde kobberør til indedelen. Herfra fordeler en lydsvag ventilator varmen jævnt i rummet og tilstødende lokaler. I 4. juli 1917 er hittet solfanger, som kan monteres enten på

"Slottets" have har en særlig historie. Da Jens Juhl lejede den i 1994, lignede den næsten en kirkegård med høje græner i store mængder. I dag er haven rent økologisk og udnævnt til besøghave for Haveselskabet.

ydermuren eller taget og som også sender varmen ind i huset via en luftkanal.

Foreningernes formænd er naturligvis i vid udstrækning med til at præge de enkelte haveforeninger. I Smørmosen holder formand Jens Juhl kurser om økologisk havebrug, og han og Sølva er selvforsynende med stort set al frugt og grønt fra omkring juni måned og året ud.

Overskud af planter giver de væk, og da der er tale om økologisk dyrkede planter, afhentes de nogle gange af interesserede så langt væk som fra Jylland. Formandens

interesse for økologi smitter naturligt af på de omgivende haveejere, mens økologi ikke er det, andre haveforeninger langs Klausdalsbrovej går mest op i.

Husdyrhold

I kolonihaveforeningerne er holdningen til husdyr meget forskellig. I de haver, der ligger på kommunaltejet jord, har kommunen og Kolonihaveforbundet tegnet kontrakt, som blandt andet omfatter forbud mod husdyr i haverne. Folk må dog gerne have deres hunde, katte og kanarifugle med, mens hønsehold reelt er forbudt. At der i praksis findes enkelte hønsehold, ses der dog gennem fingre med, så længe en hane ikke indgår i haremmet, og så længe ejerne er ansvarlige og sørger for, at hønsene har

Høns er der også i "Slottets" have. Hønsene leverer 4-6 æg om dagen, så Jens og Sølva Fahlgreen er forsynet, ligesom en del naboer nyder godt af æggene.

Plantemuren, som er unik for Mirabelle. Husene må ligge tættere på en plantemur end på et normalt støjværn. Derfor var det så vigtigt at få en plantemur i Mirabelle, for som billedet viser, ligger nogle huse endog meget tæt på den nye mur.

det godt i sommerens løb og ender i sup-petryden inden vinteren.

I andelshaveforeningen Smørmosen har man valgt en anden holdning. Her er både hunde, katte, høns med mere. Pt. har fire familier i Smørmosen valgt at holde høns. Hønsene kan overvintre i de velbyggede hønsehuse, når altså de bliver fodret, som de skal. De skal være lukket inde om natten, og på hverdage må de tidligst lukkes ud klokken syv, mens der i weekenderne skal være ro for galende haner og gokkende høns indtil klokken otte.

Vejenes storhed og fald

De fleste veje i de mange nye haveforenin-

ger fik blomsternavne. Det er en tradition i kolonihaveforeninger, at vejene har blomsternavne.

En af de ting, der slår havevandreren, er forskellen på de lokale vejes vedligeholdelse på de enkelte foreningers område. I den kontrakt, kommunen har tegnet med Kolonihaveforbundet, overlades ansvaret for vejnettet i de enkelte foreninger til Kolonihaveforbundet og foreningerne. Vejene er private, og i praksis skal havelejerne selv betale vedligeholdelsen. Det er der så satset mere på i nogle foreninger end i andre, det absolut dårligst vedligeholdte vejnet finder man således i haveforeningen Samvirke.

I forbindelse med vejene er det fristende

at nævne støjen fra Klausdalsbrovej og Motorring 3. Allerede i 1993 gik der rygter om, at motorvejen skulle udvides. I 1997 blev udvidelsen endeligt besluttet og fire haver i Mirabelle måtte nedlægges, ligesom en række haver i 4. juli 1917 måtte af med noget af deres jord. I løbet af sommeren 2007 kom der støjværn op langs alle haver, der grænsede til Motorring 3. Det har begrænset støjen fra motorvejen betydeligt i de tilgrænsende haver.

Da vejen skulle laves, måtte fire haver i Mirabelle lade livet, til gengæld fik nogle meget små havelodder tillagt mere jord, og kom op på niveau med de øvrige haver. Mirabelle fik en såkaldt plantemur, mens 4. juli, Carl Niensens Minde og Signalhaverne fik et normalt støjværn, som indvendigt blev beklædt med træ, så havelejerne ad åre kan få dækket de ikke synderligt pæne vægge med diverse klatreplanter. Den jord, som skulle køres væk i forbindelse med arbejdet, fik Jørgen Fritsche tilladelse til at lade deponere bag de bageste haver (omkring nummer 58-60) i Mirabelle. Jordbunken kaldes nu "Jørgens Bakke" og fungerer som et næsten endnu bedre støjværn end plantemuren, så de bageste haver har helt klart færrest støjgener fra motorvejen. Den absolut mest stille haveforening omkring Klausdalsbrovej og Motorring 3 er Fælles Eje, hvor de store veje overhovedet ikke kan høres, men heller ikke Tornhøj og Smørmosen mærker meget til Motorring 3 og Klausdalsbrovej.

De nye havelejerne

Når man taler med folk i haverne, bliver det ret hurtigt tydeligt, at der er tre kategorier af nye havelejerne. Der er dem, der virkelig

brænder for hele kolonihavetraditionen, og som engagerer sig med liv og sjæl i de fælles arrangementer og bevarer husene i den gamle stil, eller opfører nye i den traditionelle ånd.

En anden type af nye havelejerne er dem, der egentlig helst ville have haft et sommerhus, men som ikke har råd. Her finder vi en del af de havelejerne, hvis første projekt i den nye have er at fjerne det oprindelige hus og sætte et spritnyt, bekvemt, moderne hus på grunden. Dermed ikke være sagt at alle nye huse ejes af uengagerede havelejerne, de ældste huse bliver jo saneringsmodne på et tidspunkt, men "sommerhus-typen" er mere mageligt anlagt, deltager generelt i færre ting og bruger næsten udelukkende huset i weekenderne. Denne type af havelejerne vil ofte ad åre blive mere integreret i foreningens liv.

Den sidste type af nye havelejerne udgøres primært af yngre mennesker, der har brug for et springbræt til ejerboligmarkedet. De har måske købt til én pris, lagt noget under bordet, sætter et nyt hus på, og sælger efter et par år til en lidt højere officiel pris og en pæn klatskilling under bordet. Og kan så bevæge sig ud på det eftertragtede ejerboligmarked og købe hus med have. Det er denne type havelejerne alle foreninger gør mest muligt for at undgå eller for at stoppe og som Højesteret med dommen, der faldt 7/9-2007, skulle medvirke til at bremse.

Kolonihavernes Fællesrepræsentation valgte i november at anke Højesteretsdommen til Menneskerettighedsdomstolen i Strassbourg, så hvis de accepterer sagen, er den endnu ikke helt slut. Der kan gå måneder, endog år, inden Strassbourg overhovedet tager stilling til, om sagen skal behand-

På Lærkevej 151 og 152 i H/F 4. juli 1917 er der indenfor de seneste par år opført to huse i absolut gammeldags genbrugsånd. Huset på Lærkevej 151 er et ombygget hønsehus, og huset her på Lærkevej 152 er en ombygget skurvogn, som tidligere har stået på Christiania, men passer perfekt til kolonihavernes genbrugsånd.

Kredsformand for kreds 4 og formand for Andels-haveforeningen Mirabelle Jørgen Fritsche. Fritsche er udlært smed. Ved siden af sit smedearbejde var han frivillig brandmand i Civilforsvaret. I 1961 blev Fritsche ansat som brandmand ved Københavns Brandvæsen. Som brandmand havde han vagt på en elektronikudstilling i det gamle Bella Center (nuværende Grøndals Center). Sammen med sin brandmester fik Fritsche lov til at overtage alt tømmer og træ fra udstillingen. Brandmesteren, kaldet Buster, fik kørt alle materialerne ud i sin have i Gladsaxe. Det var med stor forundring, at Fritsche i 1976 konstaterede, at det hus, han fik tilbudt, netop var det hus, som Buster havde bygget af materialerne fra Bella Centret!

les af Menneskerettighedsdomstolen. Men indtil videre fører Kolonihaveforbundet en lang række sager ud fra højesteretsdommen. I de fleste sager indgås forlig, kun et fåtal går til dom.

Men fælles for de fleste nye haveejere er, at de ikke engagerer sig i haveforeningernes fælles liv på den måde, der var normen for 50 år siden. Kredsformand Jørgen Fritsche mener, at ånden er død, andre mener, at ånden "blot" har ændret sig.

Flere regler

I dag siger Kolonihaveforbundets almene regler for kolonihaver, at husene må være op til 50 kvadratmeter. I højden må de maksimalt måle fire meter. Desuden må man have to små skure på sin grund på op til 10

kvadratmeter og 2,4 meter i højden. H/F Smørmosen og Gladsaxe Kommune har indgået en aftale om, at haveforeningens bestyrelse tager stilling til alle byggerier, der overholder reglerne, mens kommunen skal dispensere for byggerier, der overskrider maximumstørrelserne. Praksis er, at kommunen giver afslag på alle overskridelser, så folk kan lige så godt rette sig efter reglerne fra start. Til gengæld er Smørmosens bestyrelse ikke blege for at give tilladelse til endog ret avancerede byggerier, der lige netop overholder reglerne.

Nye og gamle huse

I dag køber unge som sagt ofte et gammelt kolonihavehus blot for at rive det ned og bygge et moderne på tomten. Langt de

Dahliavej 62 i Smørmosen er bygget af en kreativ tømmelærling. For ikke at overskride de fire meter i højden, ligger noget af stueplanet under jordhøjde. Men huset har to etager og tagterrasse og overholder samtlige bygge regler!

Nordbakken 46 i H/F Fælles Eje er også et af de huse, hvor 4 meters reglen er udnyttet.

Lærkevej 119 fra H/F 4. juli 1917 er et eksempel på kommunal dispensation. Det oprindelige cirka 20 kvadratmeter store hus ses til venstre i billedet, men udenom er der tilbygget, så huset i dag er på i alt 69 kvadratmeter.

Kapervej 91 i Smørmosen. Dette hus blev bygget på blot otte dage.

fleste nye huse er præfabrikerede og kan bygges færdig på en uge.

De præfabrikerede huse har endnu ikke megen sjæl i forhold til de oprindelige huse, som er vokset efter knopskydningsprincippet, hvor man byggede ud, når der var råd og brug for mere plads. Til gengæld udnyttes pladsen optimalt i de nye huse, og er naturligvis langt lettere at rengøre og vedligeholde.

Nogle kolonihavehuse kender vi historien på fra de blev bygget. På Nordbakken 27 i H/F Fælles Eje lejede Eigil og Leonore Andersen omkring 1947 en jordlod. På det tidspunkt var jorden ren brakmark, så de første 1-2 år gik med at omdanne marken til en have. I 1949 stod den første del af huset færdigt. På det tidspunkt bestod familien

af Eigil og Leonore samt deres to døtre, Alis og Bente. Otte år senere kom en lillebror til. Eigil Andersen blev vaskemester hos Dehn i 1950'erne og var der indtil 1965. Fru Andersen var hjemmegående indtil lillebror var skoleklar. Familien boede i Brønshøj, men flyttede i 1953 til Gladsaxevej, hvor de boede ovenover Bondebageren indtil 1965. I 1965 flyttede familien til Stevns og kolonihavehuset i Fælles Eje blev solgt. Præcis hvornår det gamle hus blev revet ned til fordel for et nyt, ved vi ikke, men det nye hus på Nordbakken 27 ser ud til at være fra omkring 1970.

Et andet hus, hvis historie, vi kender, ligger på Astersvej 10 i Smørmosen. Grunden blev købt af Hans og Gudrun Andersen i 1956, og var altså én af de første parceller

i haveforeningen, der blev bebygget. Dengang var det en ren brakmark, og Hans og Gudrun startede med et skur på grunden. I løbet af et års tid fik de sat hus på grunden.

Det opfyldte reglerne om maksimalt 35 kvadratmeter, og fordi Gudrun var så heldig at arve 500 kroner, kom der oven i købet tag på inden vinteren. I dag er husets isolering skiftet, ligesom tagpappet er for-

nyet, men selve huset er ikke udvidet eller ændret indvendigt, siden det blev bygget. Hans Andersen hedder i øvrigt i daglig tale i haveforeningen "Vandhans". Det skyldes ikke, at han kun drikker vand, men at han var ansvarlig for haveforeningens vand-anlæg i "gamle" dage, da anlægget lå over jorden. Vandanlægget er i dag ændret, men Hans hedder stadig "Vandhans".

Bellisvej 138 i Smørmosen er vokset efter knopskydningsprincippet. Udspringet på væggen i venstre side viser, hvortil huset oprindeligt gik.

Kilder

Denne artikel er baseret på samtaler med foreningsformand i A/H Smørmosen, Jens Juhl; havelejerne Anette Degn Beck og Gunnar Nielsen fra H/F 4. juli 1917; adskillige samtaler med kredsformand Jørgen Fritsche fra A/H Mirabelle; Ulla Poulsen fra H/F Tornhøj; Poul Kellit fra A/H Carl Nielsens Minde og Henning Scheuer fra H/F Klausdalsbro.

Foruden en mængde kortere og længere samtaler ”over hækkene” med folk jeg mødte på mine ture rundt med kameraet i de forskellige foreninger.

Desuden har arkitekt Henrik Elming og souschef i Byrådssekretariatet Jesper Rysgaard hjulpet med mange detaljer og gode historier.

Kolonihaver i Gladsaxe

© Gladsaxe Kommune, byarkivet

1. udgave 2008

Tekst: Eva Molin

Fotos: Eva Molin m.fl.

Layout: Grafia

Tryk: Grafia

Oplag: 800

Gladsaxe Kommune
Gladsaxe Byarkivs lokalhistoriske afdeling
Hovedbiblioteket
Søborg Hovedgade 220, etage 3
2860 Søborg

gladsaxe.dk
E-mail: csfemo@gladsaxe.dk
Telefon: 39 57 61 01